
KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

par elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoram piederošas elektroenerģijas uzkrātuves izmantošanas noteikumiem

2025.gada 12.jūnijā
Rīga

Skanstes iela 25
Rīga, LV-1013
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

I Konsultāciju dokumenta kopsavilkums.....	3
II Normatīvā akta izstrādes nepieciešamība.....	3
1) Pamatojums	3
2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas	5
3) Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt ...	5
4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	5

Pielikumā:

Lēmuma projekts "Elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoram piederošas elektroenerģijas uzkrātuves izmantošanas noteikumi".

I Konsultāciju dokumenta kopsavilkums

Konsultāciju dokumenta mērķis ir informēt sabiedrību un uzzināt ieinteresēto personu viedokli par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) lēmuma projektu “Elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoram piederošas elektroenerģijas uzkrātuves izmantošanas noteikumi” (turpmāk – Lēmuma projekts).

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 16.³ panta septīto daļu pārvades sistēmas operatoram piederošas elektroenerģijas uzkrātuves izmantošanas noteikumus izstrādā pārvades sistēmas operators un apstiprina Regulators.

Elektroenerģijas pārvades sistēmas operators (turpmāk – pārvades sistēmas operators) akciju sabiedrība “Augstsprieguma tīkls” (turpmāk – AS “Augstsprieguma tīkls”) iesniedza Regulatoram apstiprināšanai sagatavotu priekšlikumu noteikumiem, ar kuriem nosaka pārvades sistēmas operatoram piederošas elektroenerģijas uzkrātuves (turpmāk – uzkrātuve) izmantošanas noteikumus. Izvērtējot AS “Augstsprieguma tīkls” iesniegto priekšlikumu, Regulators sagatavoja Lēmuma projektu.

Priekšlikumus un komentārus par Lēmuma projektu lūdzam Regulatoram iesniegt rakstveidā, nosūtot uz adresi Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013, Regulatora oficiālo elektronisko adresi (e-adresi) vai uz elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv, līdz 2025.gada 1.jūlijam.

Regulatora sagatavotais Lēmuma projekts ir pievienots šā konsultāciju dokumenta pielikumā.

II Normatīvā akta izstrādes nepieciešamība

1) Pamatojums

Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 5.jūnija Direktīvas (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES¹ (turpmāk – Direktīva) 54.panta 1.punkts noteic, ka pārvades sistēmas operatoram nepieder uzkrātuves un tas šādas uzkrātuves neattīsta, nepārvalda un neekspluatē. Savukārt Direktīvas 54.panta 2.punkts paredz, ka, atkāpjoties no Direktīvas 54.panta 1.punkta, dalībvalstis var atļaut, ka pārvades sistēmas operatoram pieder uzkrātuves vai ka tas šādas uzkrātuves attīsta, pārvalda vai ekspluatē, ja ir izpildīti visi Direktīvas 54.panta 2.punktā minētie nosacījumi.

Ar Ministru kabineta 2021.gada 24.septembra rīkojumu Nr.674 “Par atļauju akciju sabiedrībai “Augstsprieguma tīkls” iegādāties, attīstīt, pārvaldīt un ekspluatēt elektroenerģijas uzkrātuves”² (turpmāk – Rīkojums Nr.674) Ministru kabinets piešķīra AS “Augstsprieguma tīkls” atļauju frekvences uzturēšanas rezervju (turpmāk – FCR) un frekvences atjaunošanas rezervju ar automātisku aktivizāciju (turpmāk – aFRR) nodrošināšanai iegādāties, uzstādīt un ekspluatēt uzkrātuves ar rezervju uzturēšanai un aktivizēšanai lietderīgi izmantojamo, tas ir, faktiski pieejamo, kopējo jaudu 80 MW/160 MWh apmērā.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 16.³ panta septīto daļu pārvades sistēmas operatoram piederošas uzkrātuves izmantošanas noteikumus izstrādā pārvades sistēmas operators un apstiprina Regulators.

Regulators 2024.gada 1.februārī apstiprināja Baltijas pārvades sistēmas operatoru priekšlikumu par Baltijas balansēšanas jaudas tirgu³ (turpmāk – BBJT noteikumi). Saskaņā ar BBJT noteikumu 2.panta 2.punkta b) apakšpunktu pieprasījuma samazināšanas resursi ir Baltijas pārvades sistēmas operatoru vai citu pakalpojumu sniedzēju nodrošinātie resursi pieprasījuma,

¹ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj/?locale=LV>

² <https://likumi.lv/ta/id/326362-par-atlauju-akciju-sabiedribai-augstsprieguma-tikls-iegadaties-attistit-parvaldit-un-ekspluatet-elektroenerģijas-uzkratuves>

³ Skat. angļu valodā:

<https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/editor/ED/Elektroenerģija/2024/Priek%C5%A1likums%20par%20Baltijas%20balans%C4%93%C5%A1anas%20jaudas%20tirgu-ang%C4%BCu%20valod%C4%81.pdf>

kas jāiepērk no primārajiem un rezervju resursiem, samazināšanai. Ievērojot BBJT noteikumu 6.panta 2.punktu, Baltijas pārvades sistēmas operatori var izmantot pieprasījuma samazināšanas resursus, lai ierobežotu nepietiekamas piegādes risku jaudas tirgū saskaņā ar Eiropas Komisijas 2017.gada 23.novembra Regulas (ES) Nr.2017/2195, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas⁴ 32.panta 1.punkta c) apakšpunktu un saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Optimizācijas funkcijā šos resursus izmanto, lai samazinātu balansēšanas jaudas apjomu, kas jāiepērk no primārajiem un rezervju resursiem, lai apmierinātu Baltijas pārvades sistēmas operatoru pieprasījumu. Baltijas pārvades sistēmas operatori par pieprasījuma samazināšanas resursiem nesāņem atlīdzību par jaudu, kas izmantota optimizācijas rezultātam.

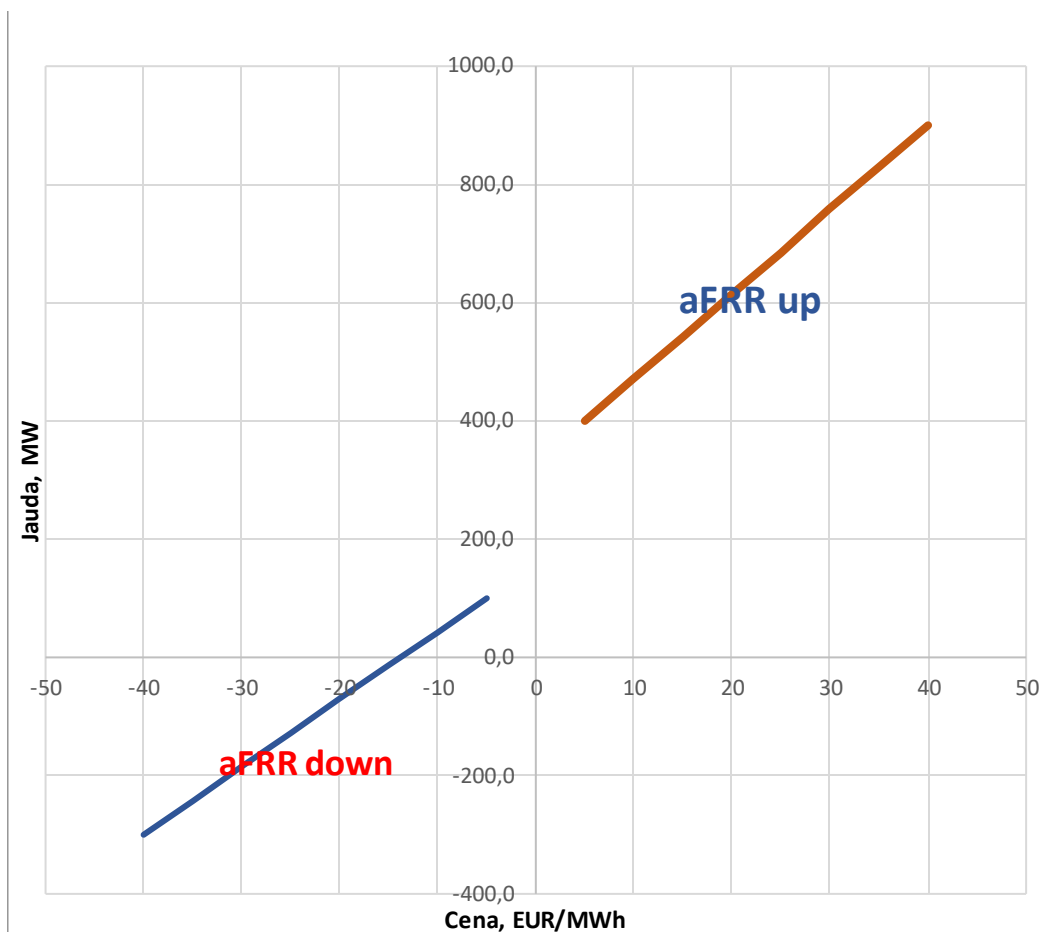
Saskaņā ar BBJT noteikumu 2.panta 2.punkta d) apakšpunktu rezervju resursi ir papildu resursi, kas paredzēti balansēšanas tirgus izsolēm neapmierinošu balansēšanas jaudas tirgus optimizācijas rezultātu gadījumā. Atbilstoši BBJT noteikumu 6.panta 3.punktam Baltijas pārvades sistēmas operatori var izmantot savus resursus vai citus pieejamos resursus kā rezervju resursus saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Rezervju resursus izmanto tikai optimizācijas 1.c posmā, un tiem būs zemāka prioritāte nekā primārajiem un pieprasījuma samazināšanas resursiem, kā arī tie nepalielina to attiecīgās tirdzniecības zonas robežcenu.

Lēmuma projekts paredz, ka pārvades sistēmas operators uzkrātuves lietderīgi izmantojamo jaudu izmanto kā pieprasījuma samazināšanas resursu un rezerves resursu. Izmantojot uzkrātuvi kā pieprasījuma samazināšanas resursu, pārvades sistēmas operators FCR un aFRR balansēšanas jaudas produkta solījumu cenu atbilstoši BBJT noteikumiem nosaka vienādu ar nulli (EUR par MW par vienu stundu).

Izmantojot uzkrātuvi kā rezerves resursu, FCR vai aFRR balansēšanas jaudas produkta solījumu cena tiek noteikta, pamatojoties uz to uzkrātuves izmaksu daļu, kura netiek izmantota BBJT vai nodrošinot uzkrātuves uzlādi vai izlādi.

Lēmuma projekts paredz arī kārtību, kā nosaka aFRR balansēšanas enerģijas produkta solījuma cenu, katram 5MW solim iesniedzot balansēšanas enerģijas produkta solījumu PICASSO (angļu val.: *the Platform for the International Coordination of Automated Frequency Restoration and Stable System Operation*) platformā. Kā kritēriji aFRR enerģijas produkta soļa cenai tiek izmantoti PICASSO 30 pēdējo dienu Latvijas tirdzniecības zonas dati, nosakot sākuma cenas un robežcenas augšupvēršam un lejupvēršam aFRR enerģijas produktam lineāri katram solim (skat. zemāk att.).

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32017R2195>

Attēlā parādīta aFRR ik 5 MW soļu cena, ievērojot Lēmuma projektā ietvertos principus, izmantojot PICASSO produktu cenu datus.

Lēmuma projekts arī noteic, ka pārvades sistēmas operators uzkrātuves uzlādei vai izlādei var pirkt vai pārdot elektroenerģiju tekošās dienas vai nākamās dienas tirgū atbilstoši uzkrātuves ekspluatācijas tehniskajām vajadzībām un ka izmaksas un ieņēmumus, kas rodas, pārvades sistēmas operators atbilstoši Lēmuma projektam iekļauj elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarīfos.

2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Ievērojot Elektroenerģijas tirgus likuma 16.³ panta septītajā daļā noteikto, Lēmuma projekta izstrādē iesaistījās AS "Augstsprieguma tīkls".

3) Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Lēmuma projektā ietvertais regulējums ietekmēs pārvades sistēmas operatoru, balansēšanas pakalpojuma saņēmējus, kā arī pārējos elektroenerģijas tirgus dalībniekus, tostarp galalietotājus.

4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Lēmuma projektā ietvertais regulējums paredz noteikt pārvades sistēmas operatoram piederošas uzkrātuves darbības principus balansēšanas jaudas un enerģijas tirgos. Principu noteikšana ir būtiska, lai pārvades sistēmas operators, piedaloties minētajos tirgos, nodrošinātu balansēšanas jaudas rezervju nodrošināšanas funkciju apstākļos, kuros tirgus piedāvājums vēl nav pietiekams, vienlaikus atstājot uz tirgu pēc iespējas mazāku ietekmi un samazinot kopējās balansēšanas jaudas izmaksas. Līdz ar to regulējumam ir pozitīva ietekme uz elektroenerģijas pārvades sistēmas lietotājiem (regulējums nodrošina tirgū jaudas, kuras tirgus dalībnieki vēl nav gatavi piedāvāt, veicinot pārvades sistēmas operatora iespējas nodrošināt stabilu un nepārtrauktu tīkla darbību), no vienas puses, un neitrāla ietekme uz potenciālajiem

elektroenerģijas balansēšanas jaudas pakalpojumu sniedzējiem, no otras puses (mehānismi, kas pārvades sistēmas operatoram piederošo uzkrātuvju piedalīšanos tirgū nodrošina uz tirgum pielīdzināmiem principiem). Lēmuma projektā paredzētais regulējums ne Regulatoram, ne tirgus dalībniekiem papildu administratīvo slogu nerada.

Priekšsēdētājas A. Ozolas p.i. padomes locekle

R. Šņuka

* DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

Elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoram piederošas elektroenerģijas uzkrātuves izmantošanas noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma
16.³ panta septīto daļu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoram (turpmāk – sistēmas operators) piederošas elektroenerģijas uzkrātuves (turpmāk – uzkrātuve) izmantošanas noteikumus.
2. Noteikumos lietoti šādi termini:
 - 2.1. aFRR – automātiski aktivizējamās frekvences atjaunošanas rezerves;
 - 2.2. BBJT – Baltijas balansēšanas jaudas tirgus, kas izveidots un darbojas saskaņā ar noteikumiem, kas apstiprināti, pamatojoties uz Eiropas Komisijas 2017.gada 23.novembra Regulas (ES) Nr.2017/2195, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas (turpmāk – Regula 2017/2195) 5.panta 3.punkta b) un g) apakšpunktu;
 - 2.3. FCR – frekvences noturēšanas rezerves;
 - 2.4. PICASSO – Eiropas platforma apmaiņai ar balansēšanas enerģiju no aFRR;
 - 2.5. pieprasījuma samazināšanas resurss – sistēmas operatora vai cita pakalpojuma sniedzēja nodrošināts resurss pieprasījuma, kas jāiepērk no primārajiem un rezerves resursiem, samazināšanai saskaņā ar Regulas 2017/2195 32.panta 1.punktu;
 - 2.6. rezerves resurss – papildu resurss, kas tiek nodrošināts BBJT izsolēm, ja ir neapmierinoši BBJT optimizācijas rezultāti.

2. Solījumu iesniegšanas nosacījumi un solījumu cenas noteikšana

3. Sistēmas operators izmanto uzkrātuvi darbībai BBJT FCR un aFRR nodrošināšanai ar balansēšanas jaudas uzturēšanai un aktivizācijai lietderīgi izmantojamo (faktiski pieejamo) kopējo jaudu 80 MW/160 MWh apmērā.
4. Sistēmas operators uzkrātuves lietderīgi izmantojamo kopējo jaudu izmanto kā pieprasījuma samazināšanas resursu un rezerves resursu.
5. Izmantojot uzkrātuvi kā pieprasījuma samazināšanas resursu, sistēmas operators FCR un aFRR balansēšanas jaudas produkta solījumu cenu nosaka vienādu ar nulli (EUR par MW par vienu stundu).
6. Sistēmas operators, izmantojot uzkrātuvi kā rezerves resursu, FCR vai aFRR balansēšanas jaudas produkta solījumu cenu nosaka šādi:

$$P_{BUR} = \frac{|E_b - E_0 - \Delta E_{FCR} - \Delta E_{aFRR} - \Delta E_{tirg}| * C_{7d}}{T * F},$$

kur

P_{BUR} – FCR vai aFRR balansēšanas jaudas produkta solījumu cena [EUR/MW/h];

E_0 – elektroenerģijas apjoms uzkrātuvē iepriekšējā mēneša sākumā [MWh];

E_b – elektroenerģijas apjoms uzkrātuvē iepriekšējā mēneša beigās [MWh];

ΔE_{FCR} – neto elektroenerģijas izmaiņa uzkrātuvē iepriekšējā mēneša laikā, sniedzot FCR balansēšanas jaudas pakalpojumu [MWh];

ΔE_{aFRR} – neto elektroenerģijas izmaiņa uzkrātuvē iepriekšējā mēneša laikā, sniedzot aFRR balansēšanas jaudas pakalpojumu [MWh];

ΔE_{tirg} – tekošās dienas un nākamās dienas darījumu enerģijas apmaiņas neto daudzums atbilstoši 9.punktam;

C_{7d} – pēdējo septiņu dienu vidējā nākamās dienas tirgus elektroenerģijas cena [EUR/MWh]. Ja $C_{7d} < 0$, tad šai cenai piemēro vērtību 0;

T – stundu skaits iepriekšējā mēnesī [h];

F – rezerves resursam piedāvātais FCR un aFRR balansēšanas jaudas produkta apjoms [MW].

7. Ja sistēmas operatora iesniegtais aFRR balansēšanas jaudas produkta solījums tiek akceptēts, sistēmas operators iesniedz akceptētajam solījumam atbilstošu aFRR balansēšanas enerģijas produkta solījumu PICASSO platformā.
8. Sistēmas operators aFRR balansēšanas enerģijas produkta solījuma cenu nosaka, ievērojot šādus nosacījumus:
 - 8.1. uzkrātuves jaudas apjoms tiek izcenots pakāpeniski ik pa pieciem MW līdz apjomam, kas akceptēts BBJT;
 - 8.2. ja akceptētais aFRR balansēšanas jaudas produkta solījumu apjoms BBJT nedalās ar pieci bez atlikuma, tad atlikums veselās vienībās tiek izmantots kā pēdējā MW soļa apjoms;
 - 8.3. pirmo piecu MW cena Cup_1 (EUR/MWh) augšupvērstam aFRR (turpmāk – aFRR up) enerģijas produktam tiek noteikta šādi:
 - 8.3.1. aprēķina aFRR up balansēšanas enerģijas tirgus pēdējo 30 dienu, kas beidzas pirms cenas noteikšanas dienas, vidējo cenu no 2. un 3. kvartiles;
 - 8.3.2. salīdzina nākamās dienas elektroenerģijas tirgus tirdzniecības intervāla elektroenerģijas cenu attiecīgajam aFRR enerģijas produkta piedāvājuma periodam ar atbilstoši 8.3.1.apakšpunktam aprēķināto cenu un izvēlas maksimālo vērtību no abām;
 - 8.3.3. nosaka atbilstoši 8.3.2.apakšpunktam izvēlēto cenu kā pirmo piecu MW aFRR up enerģijas piedāvājuma cenu;
 - 8.4. maksimālā cena Cup_{max} (EUR/MWh) aFRR up enerģijas produktam tiek noteikta kā aFRR up balansēšanas enerģijas tirgus pēdējo 30 dienu, kas beidzas pirms cenas noteikšanas dienas, 95. procentile;
 - 8.5. katra nākamā soļa cena tiek noteikta šādi:

$$Cup_n = Cup_1 + (n-1) * (Cup_{max} - C_1) / (N-1),$$

kur

Cup_n – n-tā soļa cena EUR/MW;

Cup_1 – pirmo 5 MW cena EUR/MW;

Cup_{max} – pēdējā soļa cena EUR/MW;

N – soļu skaits;

n – solis pēc kārtas;

- 8.6. ja $Cup_{max} - Cup_n \leq 0$, tad $Cup_n = Cup_{max}$,

kur

$C_{up_{max}}$ – atbilstoši 8.4.apakšpunktam noteiktā maksimālā cena aFRR up balansēšanas enerģijas produktam [EUR/MWh];

- 8.7. pirmo piecu MW cena C_{down1} (EUR/MWh) lejupejošam aFRR (turpmāk – aFRR down) enerģijas produktam tiek noteikta šādi:

8.7.1. aprēķina aFRR down balansēšanas enerģijas tirgus pēdējo 30 dienu, kas beidzas pirms cenas noteikšanas dienas, vidējo cenu no 2. un 3. kvartiles;

8.7.2. salīdzina nākamās dienas elektroenerģijas tirgus tirdzniecības intervāla elektroenerģijas cenu aFRR down enerģijas produkta piedāvājuma periodam ar atbilstoši 8.7.1.apakšpunktam aprēķināto cenu un izvēlas minimālo vērtību no abām cenām;

8.7.3. nosaka atbilstoši 8.7.2.apakšpunktam izvēlēto cenu kā pirmo piecu MW aFRR down enerģijas piedāvājuma cenu;

- 8.8. minimālā cena $C_{down_{min}}$ (EUR/MWh) aFRR down enerģijas produktam tiek noteikta kā aFRR down balansēšanas enerģijas tirgus pēdējo 30 dienu, kas beidzas pirms cenas noteikšanas dienas, 25. procentile;

- 8.9. katra nākamā soļa cena tiek noteikta šādi:

$$C_{down_n} = C_{down1} + (n-1) * (C_{down_{min}} - C_{down1}) / (N-1), \text{ kur}$$

C_{down_n} – n-tā soļa cena EUR/MW;

C_{down1} – pirmo 5 MW cena EUR/MW;

$C_{down_{min}}$ – pēdējā soļa cena EUR/MW;

N – soļu skaits;

n – solis pēc kārtas;

8.10. ja $C_{down_{min}} - C_{down_n} \geq 0$, tad $C_{down_n} = C_{down_{min}}$,

kur

$C_{down_{min}}$ – atbilstoši 8.8.apakšpunktam noteiktā minimālā cena aFRR down balansēšanas enerģijas produktam [EUR/MWh].

9. Sistēmas operators uzkrātuves uzlādei vai izlādei var pirkt vai pārdot elektroenerģiju tekošās dienas vai nākamās dienas tirgū atbilstoši uzkrātuves ekspluatācijas tehniskajām vajadzībām.
10. Sistēmas operatora izmaksas un ieņēmumus, kas rodas atbilstoši šiem noteikumiem, sistēmas operators iekļauj elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarīfos.

3. Noslēguma jautājums

11. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Priekšsēdētāja

A. Ozola